

VOJENSTVÍ DOMA A V CIZINĚ.

Soutěž Vědeckého ústavu vojenského.

Soutěž, vypsaná V. Ů. V. na řešení otázek pro naši armádu důležitých (viz V. R., roč. IV., str. 502 a Důst. listy, 1923, čís. 50) skončila 30. dubna t. r. Došlo 48 prací, z nichž 45 vyhovují podmínkám soutěže; 3 práce nevyhovují.

Neřešeny zůstaly: otázka 9. (Co soudíte o automob. polního dělostřelectva?) a otázka 17. (Kterak zlepšiti zdravotnickou službu u nás a co podobného bylo již jinde uskutečněno?)

O kvalitě prací pojedná a ceny přisoudí sbor odborníků; jejich jména budou uveřejněna ještě tohoto roku zároveň s výsledkem soutěže.

V. Ů. V. konstatuje s potěšením tuto značnou účast našeho důstojnictva při této první soutěži. Důstojnictvo naše podává tím nový důkaz, že i přes neutěšené podmínky k vědecké práci (nedostatek vědeckých knihoven a pod.) má zájem o odborné otázky, jež týkají se naší armády, a že jest jen třeba zájem tento podporovati.

Odhad mužstva odvozy povinného do roku 1943.

V dobách normálních, když vývoj obyvatelstva postupuje normálním způsobem, správa vojenská snadno může odhadnouti z dat získaných sčítáním lidu a zpracováním pohybu obyvatelstva počet mužstva, jež jest povinno dostaviti se k odvodům na řadu let do předu. Aby bylo možno stanoviti bezpečnost obrany státu do budoucnosti, jsou tyto odhady na výsost důležité. Odhaduje se na základě čísel o natalitě, čísel o specifické mortalitě a na základě percentuálního poměru mrzáků, čísel to pro stávající období v poměru konstantních.

Tento odhad, normálním způsobem prováděný, není doposavad možný pro vlivy velké války, z níž náš stát vyrostl a na níž se obyvatelstvo tohoto státu zúčastnilo na všech frontách měrou velice význačnou. Ztráty na obyvatelstvu tohoto státu byly v zásadě trojího druhu. Na prvním místě byly to ztráty přímo válkou zaviněné na poli válečném — ztráty padlých a zmizelých. V druhé řadě byly to ztráty způsobené zvýšenou úmrtností za války, jež byla podmíněna epidemiemi válkou zaviněnými — cholerou a dysenterii na počátku války, zvýšenou úmrtností následkem nedostatečné výživy během války a konečně epidemií chřipky v roce 1918. Ve třetí řadě jsou to ztráty zaviněné poklesem natality během války. Nejzávažnější ztráty pro budoucí obranu vlasti jsou právě ztráty zaviněné poklesem natality za války.

Názor o velikosti ztrát zaviněných poklesem natality za války můžeme získati srovnáním percentuálního rozložení mužského obyvatelstva dle jednotek věku získaným sčítáním lidu z 15. února 1921 s percentuálním rozložením obyvatelstva podle sčítání z roku 1900 a 1910. Toto srovnání jest znázorněno na diagramu 1. Na tomto diagramu jest vyneseno obyvatelstvo Čech v číslech absolutních, jež byla získána sčítáním 1900, 1910 a 1921. Aby bylo možno změřiti velikost ztrát, jest vynesena lomená čára, znázorňující, jaké by bylo obyvatelstvo Čech 31. prosince 1920, kdyby nebylo války a kdyby bylo obyvatelstvo vzrostlo v jednotlivých jednotkách věku o tutéž kvotu v desetiletí 1911—1920 jako v desetiletí 1901—1910. V procentech vyjádřené rozložení obyvatelstva mužského dle jednotek věkových dle sčítání 1900, 1910 a 1921 v Čechách a hypotetického obyvatelstva vypočítaného pro rok 1920 ukazuje tabulka první.

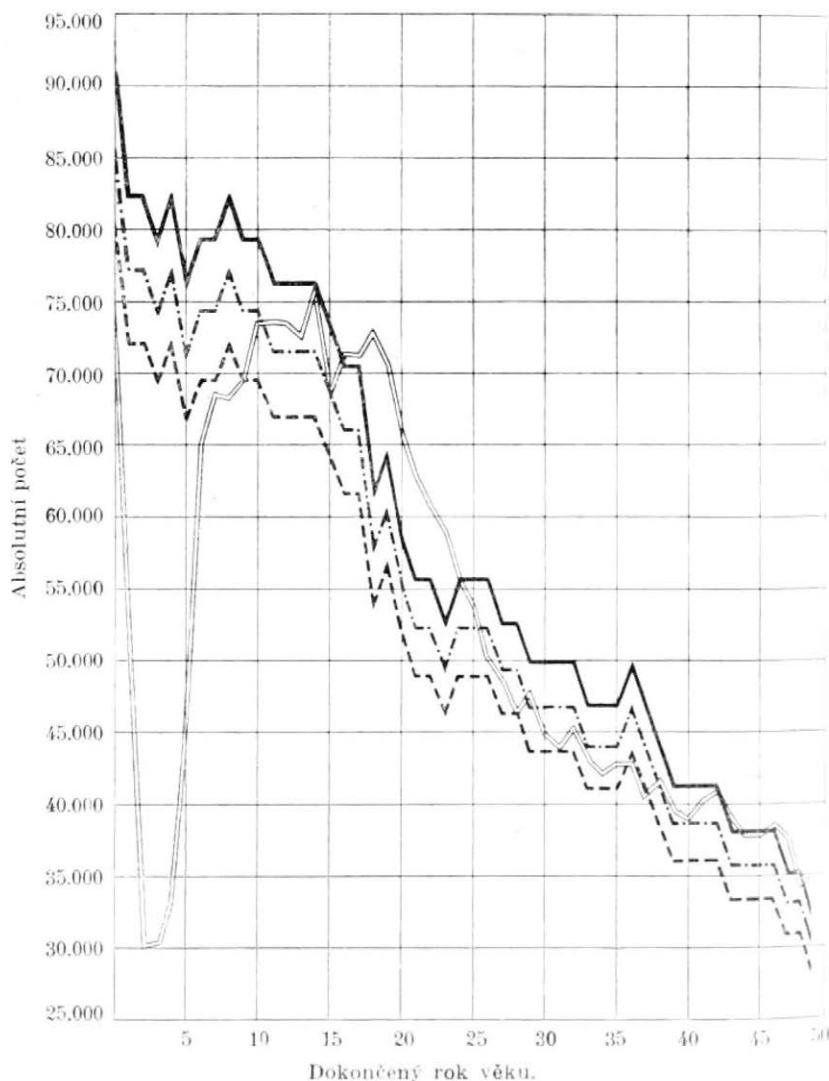
Tabulka 1.

**Percentuální rozložení mužského obyvatelstva v Čechách
podle sčítání v roce:**

Věk do- kona- ných let	1900	1910	Hyp. 1920	1921	Věk do- kona- ných let	1900	1910	Hyp. 1920	1921
0	3.5	3.1	2.7	2.8	26	2.0	1.9	1.8	1.9
1	3.0	2.8	2.6	2.0	27	1.9	1.8	1.7	1.9
2	3.0	2.8	2.6	1.1	28	1.8	1.8	1.8	1.8
3	2.9	2.7	2.5	1.1	29	1.7	1.8	1.7	1.8
4	2.9	2.8	2.7	1.3	30	1.7	1.7	1.6	1.7
5	2.9	2.6	2.4	1.7	31	1.6	1.7	1.8	1.7
6	2.7	2.7	2.6	2.5	32	1.6	1.7	1.8	1.7
7	2.7	2.7	2.7	2.6	33	1.5	1.6	1.7	1.6
8	2.7	2.8	3.0	2.6	34	1.6	1.6	1.7	1.6
9	2.6	2.7	2.7	2.7	35	1.5	1.6	1.8	1.6
10	2.5	2.7	2.9	2.8	36	1.5	1.7	1.8	1.6
11	2.5	2.6	2.8	2.8	37	1.5	1.6	1.7	1.6
12	2.6	2.6	2.7	2.8	38	1.4	1.5	1.5	1.6
13	2.5	2.6	2.7	2.8	39	1.4	1.4	1.5	1.5
14	2.4	2.6	2.7	2.9	40	1.4	1.4	1.5	1.5
15	2.4	2.5	2.7	2.6	41	1.4	1.4	1.3	1.5
16	2.4	2.4	2.5	2.7	42	1.4	1.4	1.3	1.6
17	2.3	2.4	2.4	2.7	43	1.4	1.3	1.3	1.5
18	2.2	2.1	2.0	2.7	44	1.3	1.3	1.4	1.4
19	2.0	2.1	2.3	2.7	45	1.2	1.3	1.4	1.4
20	2.0	2.0	2.0	2.8	46	1.2	1.3	1.3	1.5
21	2.0	1.9	1.8	2.4	47	1.2	1.2	1.2	1.4
22	2.0	1.9	1.8	2.4	48	1.2	1.2	1.2	1.3
23	1.9	1.8	1.7	2.3	49	1.2	1.1	1.1	1.3
24	1.9	1.9	1.8	2.1	0-49	100.0	100.0	100.0	100.0
25	1.9	1.9	1.8	2.1					

Diagram 1.

Rozložení mužského obyvatelstva do 50 let v Čechách podle sčítání 1900 (— — —), 1910 (— · — · —), 1921 (——) a hypotetického obyvatelstva odhadnutého pro konec r. 1920 (———).

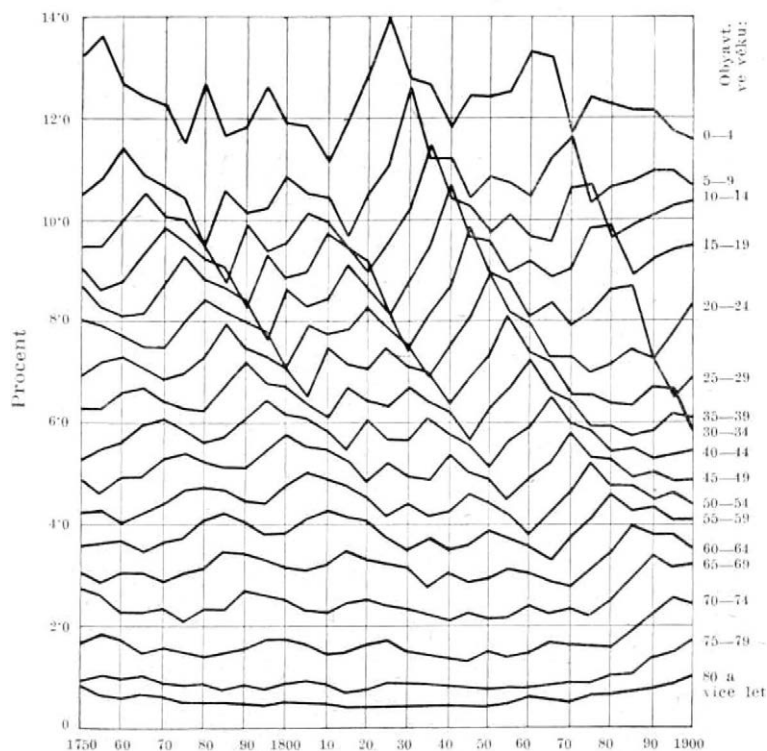

Při každém sčítání lidu udají se chyby, jednak při sbírání materiálu, jednak při technickém zpracování. Tak se udaly chyby i při sčítání 1900 a 1910, jež pak se sumují při vypočítávání hypotetického obyvatelstva pro konec roku 1920. Proto jsme provedli vyrovnání pro jednotlivé jednotky věku aritmetickým středem při procentuálním rozložení podle jednotek věkových mužského obyvatelstva do 50 let podle sčítání 1900, 1910 a hypotetického obyvatelstva 1920. Takto vyrovnanými procenty byla provedena redistribuce mužského obyvatelstva do

50 let věku, jež činilo roku 1900 2,571.300*), roku 1910 2,752.200**) a podle výpočtu roku 1920 2,934.500 — vyrovnáváno k nejbližšímu 100. Takto redistribuované mužské obyvatelstvo bylo vyneseno na diagram 1., do něhož pak vkreslena skutečná distribuce obyvatelstva mužského do 50 let podle sčítání z roku 1921. Jediný pohled na diagram 1. nám činí zřejmými ztráty válkou způsobené. Prvé ztráty — ve věku mladém jsou nejnápadnější do 5 let. Avšak i ve skupině 5—10 let jeví se nám úbytek zaviněný dětskou úmrtností za války. Věk 16—24 roky jeví se nám naopak ve světle velmi dobrém. Jest zřejmo, že kdyby nebylo bývalo války, byli bychom měli ve věku do 25 let značně vyšší procento obyvatelstva mužského nežli tomu bylo při sčítání z roku 1900 a 1910. Lze z tohoto zjevu přijmouti názor, že celková úmrtnost, kdyby nebylo války, byla by se v desetiletí 1911—1920 jevila daleko nižší oproti hrubé úmrtnosti v desetiletí předcházejícím. Ve věku 24—42 let jeví se opět značný úbytek oproti očekávanému počtu mužského obyvatelstva. Od roku 42 do roku 49 kryje se pak linie zjištěného obyvatelstva s linií obyvatelstva hypotetického.

Diagram 2.

Rozložení obyvatelstva podle pětiletých věkových skupin ve Švédsku 1750—1900.

Takové hluboké poruchy ve vývoji obyvatelstva, zaviněné značným úbytkem porodů, mají dalekosáhlý vliv na další strukturu obyvatelstva. Názor o tomto vlivu podává diagram 2., znázorňující vývoj švédského obyvatelstva, zjištěný 15 sčítáními lidu (1750—1900) a výpočty podle pohybu obyvatelstva pro střed mezi sčítáními.***) Na tomto diagramu vidíme, jak na př. porucha, jež se udála v natalitě roku 1810, zcela zřejmě se jevila ještě roku 1885 — tedy po

*) Österr. Statistik, Bd. LXIII., 2. Heft, pg. 27, 28.

**) Österr. Statistik, N. F. Bd. I., 3. Heft, pg. 26.

***) Whipple, Vital Statistics, pg. 177.

75 letech. Můžeme tedy očekávat podle analogie, že ještě po 75 letech, tedy r. 1996 bude se jevit porucha zjištěná roku 1921.

Pokládali jsme za účelno předeslati tento úvod, z něhož jest zřejmý význam zjištěných ztrát pro obranu vlasti.

Když jsme chtěli vypočítati přibližný stav mužstva, jež bude povinno do-
staviti se k odvodům v letech příštích, neměli jsme všech předpokladů pro tento
výpočet. Jediný předpoklad jest dán — totiž výsledky sčítání lidu z 15. února
1921, rozložení mužského obyvatelstva podle jednotek věkových. (Tab. 5.) Druhý
předpoklad — úmrtnost podle jednotek věkových čili specifická mortalita věková
nám chyběla. V důsledcích toho nám chybí rovněž tabulka pravděpodobného
odumírání nebo tabulka pravděpodobné délky života, z níž by bylo možno vy-
počítati stav mužského obyvatelstva ve věku 20, 21 a 22 let pro příští roky. Uva-
žující pak, že geografické rozložení specifické mortality v republice českoslo-
venské, podmíněné geografickými rozdíly kulturní a hospodářské úrovně odpo-
ovídá geografickému rozložení specifické úmrtnosti bývalého Předlitavska,
alespoň přibližně v procentech, použili jsme specifické mortality věkové a ta-
bulky pravděpodobného odumírání (graficky vyrovnané), jak byly vypočítány
pro Rakousko na základě výsledků sčítání lidu z 31. prosince 1910 (Österrei-
chische Statistik, N. F. 1. Bd., 4. Heft, pg. 12 resp. 14).

Pro nás přichází v úvahu úmrtnost do roku 21. Ta pak dle zmíněného prame-
ne, převedena na základ 1000 obyvatelů a vyrovnaná k nejbližšímu prvému
místu za desetinnou tečkou jeví se v tab. 2.

Tabulka 2.

Specifická úmrtnost mužů podle jednotek věku.

Věk doko- naných let	Úmrtnost (na 1000 mužů této věku)	Věk doko- naných let	Úmrtnost (na 1000 mužů této věku)	Věk doko- naných let	Úmrtnost (na 1000 mužů této věku)
0	226.1	8	5.0	16	4.2
1	55.5	9	4.3	17	5.1
2	26.1	10	4.0	18	6.0
3	16.5	11	3.5	19	6.4
4	11.5	12	3.2	20	6.8
5	9.3	13	3.1	21	7.3
6	7.0	14	3.1		
7	6.0	15	3.6		

Tabulka 3.

Procento těch, kteří zůstanou na živu ze stavu 15./II. 1921

ve stáří roků	20	do věku 21	22 let	ve stáří roků	20	do věku 21	22 let
0	63.2	62.7	62.3	12	96.4	95.7	95.0
1	82.3	81.8	81.1	13	96.7	96.0	95.3
2	87.5	86.8	86.1	14	97.0	96.4	95.6
3	89.9	89.3	88.6	15	97.4	96.7	96.0
4	91.5	90.8	90.2	16	97.8	97.1	96.4
5	92.8	92.0	91.3	17	98.3	97.6	96.8
6	93.5	92.9	92.2	18	98.8	98.1	97.3
7	94.3	93.6	92.9	19	99.3	98.6	98.5
8	94.8	94.2	93.5	20	100.0	99.3	98.5
9	95.3	94.7	93.9	21		100.0	99.2
10	95.8	95.1	94.4	22			100.0
11	96.1	95.4	94.7				

Z tabulky pravděpodobného odumírání, graficky vyrovnané, dle zmíněného
pramene můžeme si vypočítati procento těch, kteří zůstanou z počtu mužů, zjiš-
těného sčítáním 15. února 1921, na živu do věku 20 až 22 let. Tento výpočet ukazuje
tabulka 3.

Na podkladě těchto dvou tabulek byla vypočítána tabulka 4.

Tabulka 4

Počet mužů, kteří dosáhnou

v roce	20 let	21 let	22 let	v roce	20 let	21 let	22 let
1921	143.195 ¹⁾	136.738 ¹⁾	127.239 ¹⁾	1933	143.200	142.200	150.000
1922	140.700	142.200	135.700	1934	141.800	142.200	141.100
1923	146.400	139.700	141.100	1935	138.000	140.800	141.200
1924	145.500	145.400	138.700	1936	92.500	137.100	139.700
1925	146.300	144.500	144.200	1937	72.000	91.700	136.100
1926	142.300	145.300	143.300	1938	65.000	71.400	91.100
1927	151.200	141.300	144.200	1939	64.800	64.600	71.000
1928	149.500	150.200	140.300	1940	107.900	64.400	64.100
1929	152.300	148.500	149.000	1941	108.500	107.400	63.800
1930	151.300	151.300	147.400	1942		107.700	106.400
1931	152.500	150.200	150.100	1943			106.900
1932	143.200	151.000	149.100				

Tabulku 4. získali jsme tak, že jsme podle tabulky 2. vypočítali první produkt, podle tabulky 3. pak 2. produkt. Oba dva produkty liší se od sebe zcela nepatrně ve 100. Tabulka 4. pak obsahuje čísla, jež jsou aritmetickým středem čísel v produktu 1. a 2. obsažených. Čísla jsou vyrovnávána na nejbližší 100. Čísla v tabulce 4. uvedená jest pokládati pravděpodobně za hodnoty minimální. Můžeme očekávati dle stavu hrubé úmrtnosti, že specifická úmrtnost bude značně nižší, než jak ji předpokládáme v tabulce 2. Poměr čísel však zůstane s největší pravděpodobností stálý.

Hlavní poučka, jež nám resultuje z tabulky 4. jako resumé jest, že počínaje rokem 1936 nutno očekávati po řadu let značné snížení počtu odvedených.

Nutno však uvážiti, že fyzická schopnost branců se zlepšuje díky opatřením ve výživě tělesné a v hygieně vůbec.

Tabulku 5. k tomuto pojednání viz na str. 244.

Podplk. gen. št. Emíl FIALA:

Generál Nivelle.

„Dans l'exécution de l'attaque on n'est jamais trop audacieux. Avec de l'audace, rien d'impossible.“ „J'aimerais mieux ne rien faire que d'engager une opération qui serait mal préparée.“

Tyto výroky nedávno zesnulého generála Nivella charakterisují ho dosti nejlépe, a nelze se diviti, že muž takových zásad měl za války úspěchy, pro které se stal jedním z nejpobulárnějších francouzských generálů a které mu za první tři roky války daly postoupiti s plukovníka na vrchního velitele francouzských armád.

Odvahou vyznačoval se celý jeho vojenský život. Prokázal ji již dlouho před světovou válkou, když jako kapitán bojoval v Číně a když se později jakožto náčelník štábu alžírské divise účastnil bojů v Alžíru. Na začátku světové války vynikl jako velitel dělostřelectva v bitvě u Milhúz, zvláště však v bitvě na řece Ourcq. Zde neváhal postaviti své dělostřelectvo (byl velitelem dělostřelectva armádního sboru) dne 7. září těsně za první linie pěchoty a přispěl tak značně k tomu, že útoky 4. německého armádního sboru byly odrazeny.

Z jeho výše uvedených výroků však vyplývá, že nebyl jen mužem slepé odvahy. Bylo-li třeba, nebyl jen odvážný, ale i rozvážný. To prokázal brzy potom na vyšších velitelských místech, na které byl po svých počátečních úspěších postaven. Velel brigádě, divisi a konečně 3. armádnímu sboru. V čele tohoto sboru účastnil se na počátku roku 1916 odrazení útoku na Verdun a stal se rázem z nejpobulárnějších velitelů světové války. Dne 1. května r. 1916 převzal po generálu Petainovi velitelství celé verdunské armády. Když pak v této úloze nejen že odrazil další útoky Němců na Verdun, nýbrž vyrval jim na sklonku roku 1916 opět i území, kterého dobyli na jaře toho roku, byl celou francouzskou veřejností pokládán za nejschopnějšího vojevůdce a za muže, jemuž by bylo třeba svěriti v zájmu vlasti vrchní velení francouzských armád.

Bohužel však nebylo mu dopřáno, aby splnil naděje svého národa. Snad proto, že tyto naděje byly příliš odvážné. Podle nich měl generál Nivelle dokázati za několik měsíců to, co se ve skutečnosti podařilo teprve po téměř dvou letech: poraziti Němce a skončiti válku.

Plán generála Nivella, jež sestavil jakožto vrchní velitel, byl krásný. Podle něho měly spojenecké armády vyrvat Němcům kombinovanou ofensivou na obou bocích noyonské kapsy rázem skoro celé, dosud nepřitelem obsazené

¹⁾ Výsledky sčítání lidu z 15. II. 1921.

Stav mužského obyvatelstva dne 15. února 1921 v RČS.

Ukončený		Země			RČS.		Ukončený		Země			RČS.	
rok věku	Cechy	Morava	Slezsko	Sloven- sko	Podkarp. Rus	Čelkem	rok věku	Cechy	Morava	Slezsko	Sloven- sko	Podkarp. Rus	Čelkem
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2—6)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2—6)
0	71874	32098	9179	46883	10624	170658	30	44821	16798	4432	17695	3846	87592
1	51914	25491	6783	37963	8301	130452	31	44077	16379	4319	16533	3199	84507
2	30161	14327	4186	20114	5136	73924	32	45101	15754	4146	17803	3499	86303
3	30275	14684	4050	18505	4662	72176	33	43121	16466	4324	16049	2972	82932
4	33268	15558	4573	20032	5120	78551	34	41900	16274	4150	15414	3082	80820
0—4	217492	102158	28771	143497	33843	525761	30—34	219020	81671	21371	83494	16598	422154
5	44434	19602	5012	24453	6166	99667	35	48829	16078	3982	15622	3217	81728
6	65025	28786	7628	37485	8161	147085	36	42762	16045	3818	15262	2839	80726
7	68386	29740	7795	36115	8264	150300	37	40546	15641	3774	14828	2877	77666
8	68217	30011	7943	36229	8513	150913	38	41481	15806	3597	15118	2788	78790
9	69399	29759	8024	34779	8195	150156	39	39322	15058	3421	14019	2784	74604
5—9	315461	137898	36402	169061	39299	698121	35—39	206940	78628	18592	74849	14505	393514
10	73469	31382	8116	37208	8569	158744	40	38710	14535	3495	13999	2678	73417
11	73653	31229	8149	36281	7974	157286	41	40356	15238	3795	14056	2126	75571
12	73510	30918	8048	36833	8593	157902	42	40725	14933	3538	13711	2190	75097
13	72470	30594	7969	35329	8103	154465	43	38865	14055	3437	13306	2248	71911
14	75393	30474	7950	34223	7715	155755	44	37808	13859	3352	13567	2685	71271
10—14	368495	154597	40232	179874	40954	784152	40—44	196464	72620	17617	68639	11927	367267
15	68421	29037	7671	33349	7549	146027	45	37846	13986	3546	14500	2675	72553
16	71300	29702	7808	33489	7225	149524	46	38105	13966	3443	12909	2137	70560
17	71242	29043	7559	33274	6892	148010	47	37559	14204	3535	13825	2363	71486
18	72811	29792	7701	31727	6150	148181	48	34274	13309	3234	13423	2192	66432
19	70393	28413	7473	30378	4953	141610	49	34720	13339	3203	13038	2548	64848
15—19	354167	145987	38212	162217	32769	733352	45—49	182504	68804	16961	67695	11915	347879
20	65928	26198	7701	36724	6644	143195	0—49	2,611.333	1,051.863	276.295	1,216.994	254.248	5,410.733
21	62788	24987	7387	35185	6391	136738	50—54	160548	62109	14774	65684	12189	315304
22	60833	22975	6570	30817	6044	127239	55—59	136147	48286	11367	54023	10746	260569
23	59040	22346	6100	28385	5903	121774	60—64	114885	40804	8692	46468	9091	219940
24	55718	20892	5733	27997	5664	116004	65—69	83083	30018	5482	34382	5485	158450
20—24	304307	117398	33491	159108	30646	644950	70—74	54324	19803	3411	21767	3358	102663
25	53689	19854	5572	25785	5137	110037	75—79	29880	10971	1940	10952	1590	55333
26	50306	18924	5202	23161	4515	102108	80 a více	15726	6048	1066	6776	1164	30780
27	48648	18404	4852	21452	4466	97822	50 a více	594.593	218.039	46.732	240.052	43.623	1,143.039
28	46397	17043	4473	19565	3877	91355	Neznámého věku	1710	774	284	2194	469	5731
29	47443	17877	4547	18597	3797	92261							
25—29	246483	92102	24646	108560	21792	493583	Úhrnem	3,207.636	1,270.676	323.311	1,459.540	298.340	6,559.503

území. Že se nezdaril, v tom je tragika osudu tohoto muže, jenž svou zdatností a svými úspěchy byl za tři roky vynesena na nejvyšší místo armády, aby je po šesti měsících musil opustiti.

Nelze se diviti, že nezdar „Nivellova plánu“ vyvolal v netrpělivém, válkou těžce postiženém národu nespokojenost s jeho autorem a způsobil, že generál Nivelle se vzdal dne 13. května 1917 místa vrchního velitele. Jeho zásluhy v prvních letech války byly však příliš veliké, jeho schopnosti příliš se osvědčily, než aby neúspěch roku 1917 trvale otrásl důvěrou, kterou v něj Francie chovala. Bylo ovšem těžké svěřiti mu podřízené velitelství na východní frontě, kde až dosud byl vrchním velitelem. Bvl proto jmenován velitelem africké armády a zůstal na tomto místě až do roku 1920, kdy byl povolán do Paříže za člena Nejvyšší válečné rady, aby se zde znovu činně účastnil prací na obranu své vlasti.

Ing. K. Mayer:

XVI. mezinárodní výstava automobilů.

Tradicionální jarní autosalon, pořádaný na výstavišti ve dnech 19. až 27. dubna t. r., obsahoval letos již druhým rokem zvláštní, rozsáhlé oddělení ministerstva národní obrany, vyhrazené automobilismu vojenskému a motorisaci v armádě.

Ačkoli se nevyjimala tato část výstavy zpravidla příliš „luxusně“, protože luxus v armádě jest nemyslitelný, přece jen působila vojenská expozice po oba roky zvláště přitažlivě na návštěvníky, neboť zde mohli skutečně poznati úspěchy v našich snahách po zdokonalení a po moderním vyzbrojení armády.

Podala-li loňská expozice takřka úplný přehled o automobilisaci a motorisaci v armádě, o pomocných, s tím souvisejících službách a o moderní odborné výchově mužstva, vyjádřen byl letos spíše konečný cíl programu automobilního, totiž zavedení jednotných, současně však co nejúspornějších a nejmodernějších typů vozidel a zabezpečení těchto potřeb armády v míře co největší našim domácím průmyslem.

Vojenská správa, zabezpečivši hotovost armády opatřením strojů podle možnosti domácí i cizí provenience, nemůže v tomto stadiu ustrnouti, nýbrž musí se snažiti, aby zajistila jich doplňování i nahrazování nejen co do počtu, ale i co do vhodnosti a, pokud lze, z pramenů domácích, aby nebyla závislá na cizině. Proto provádí systematické zkoušky s nejrůznějšími stroji a z výsledků těchto studií stanoví jednotné, všeobecně zaváděné typy.

Z takových již zavedených typů byly vystaveny nejběžnější stroje užívané v armádě, automobily osobní, nákladní a sanitní (Českomoravská-Kolben, Laurin a Klement, Kopřivnická továrna a Walter) a motocykly (Itar, Walter, Koch, MC) i bicykly „Tripol“, vesměs domácí výroby. Vedle těchto však také speciální stroje, z nichž zvláštní zmínky zasluhuje především nejnovější konstrukce pancířového automobilu, schopného jízdy v obou směrech, vedle něho pak 120 cm souprava světlometů s automobilovým tahem a pohonem, dva zbrojní vozy (Českomoravská-Kolben a Motor Company) s úplným zařízením opravárenským pro polní kolony a konečně útočný vůz (tank).

Zvláštní předmět výstavní byl zde první hlídkový člun motorový, určený pro službu na Dunaji. Člun, jenž má býti vyzbrojen dvěma těžkými kulomety, má šestiválcový motor Daimlerův, adaptovaný pro lodní pohon, s výkonností 220 HP (maximální výkon motoru 360 HP při 1450 obrátkách). Celý trup lodi jest konstruován i stavěn v Ústecké loděnici a tedy s výminkou motoru jest rovněž domácí výroby. Rychlost člunu jest asi 35 km/hod.

Daleko pestřejší obrázek podávaly však ony stroje a zařízení, která jsou u armády teprve zkoušena a jichž nových vlastností vojenská správa hodlá buď z části, buď úplně využití při výzbroji armády. Z nich lze zvláště uvést automobily nákladní a traktory běžných typů, zařízené na pohon generátorovým plynem, znamenající nejen zlevnění provozu, ale i další vážný krok vpřed, jímž se náš automobilism osamostatňuje od závislosti na dodávkách benzínu z ciziny, dále automobil s pohonem benzino-elektrickým (systém Stewens-Tillings), tříosý automobil nákladní, vyrobený firmou Laurin a Klement a zkoušený pro běžnou dopravu i pro dopravu dělostřeleckých jednotek a přívěsník s oběma otočnými nápravami, zhotovený v Kopřivnické vozovce atd.

Studium improvizací v poli charakterisovaly dva náhradní vozy běžného typu s vnitřním improvizovaným zařízením pro dopravu raněných a nemocných.

V celku lze poznamenati, že expozice splnila dobře svůj úkol a že hlavně poukázala na nynější systematickou a cílevědomou práci v oboru vojenského automobilismu, opírající se o odborné studium všech poměrů, které by mohly mít vliv na zvýšení bojové schopnosti a hotovosti naší armády.

RŮZNÉ.

Ceskoslovensko.

Tělocvičné vystoupení vojska při oslavách ppl. č. 1 M. J. Husi v Českých Budějovicích. U příležitosti slavnosti ppl. č. 1 Mistra Jana Husi ve dnech 7. až 9. června bude uspořádáno velké tělocvičné vystoupení celé 5. pěší divise. Sjedou se vojíní všech útvarů divise, aby ukázali jihočeské veřejnosti nové směry ve výchově naší armády.

Letecký pluk č. 3 v Nitře nazván byl po gen. M. R. Štefánikovi u příležitosti pátého výročí jeho smrti plukem „generála-letce M. R. Štefánika“.

IV. mezinárodní soutěž spolehlivosti automobilů Československem konati se bude pěti Autoklubu čs. republiky ve dnech 23. až 29. června t. r. Každý účastník vyvolí si průměrnou rychlost v mezích od 30 do 45 km/hod., kterou musí s jistými výhradami zachovávat. Do soutěže zařaděny jsou také zkoušky rychlosti v rovině i do vrchu. (Moto-cykl, roč. III., č. 4.) Tn.

Francie.

Označení vojenských letadel ve Francii. Vojenská letadla ve Francii mají na směrovém kormidle písmena a číslice, které udávají možnost letadla rozeznávat. V prvé řádce jsou tři, někdy čtyři písmena odvozená od jména konstruktéra nebo firmy, na pr. Bré (Bréguet), Far (Farmand), Spad (Société pour l'aviation et ses dérivés) atd. Vedle toho napsáno jest číslo typu letadla, pak jedno nebo dvě písmena, označující úlohu, k níž letadlo slouží: A: Pozorování pro arnádu, armádní sbor nebo divisi; B: Bombardování (denní); Bn: Noční bombardování; C: Stíhací služba (Chasse). Vedle toho je konečná číslice, udávající počet osob, které stroj může dopravit (1: jednomístný, 2: dvojímístný atd.). Pod touto první řádkou jsou další nápisy, které označují číslo stroje v serii, celkovou váhu letadla, váhu pohonných hmot, t. j. benzínu a oleje, a váhu prázdného stroje. (Letectví, roč. IV., č. 4.) Tn.

Zkoušky s novými typy těžkých děl ve Francii. Různé zpravy nasvědčují tomu, že se stále všeobecně zbrojí a že se podle zkušenosti získaných ve světové válce vyrábějí děla čím dále tím většího kalibru. Podle Rivista generale di Marina, duben 1924, konaly se nedávno ve Francii u Lorientu zkoušky s rozličnými typy těžkých děl, která mohou být upotřebena na zemi i na lodích válečných. Vedle jiných různých typů vyzkoušen byl s úspěchem hlavně těžký kus kalibru 34 cm K L/75, jehož

donosnost jest 65 km, ano i větší, a pak kus 45 cm K, z něhož bylo střeleno na 60 km střelami vážícími 1450 kg. Ké.

Polsko.

Liga pro vzdušnou obranu státu v Polsku byla utvořena podle vzoru jiných států. Stanovy byly již schváleny ministerstvem vnitra. Liga jest instituce nepolitická. Pracuje k rozvoji a povznesení letectví v Polsku. Členem může být každý řádný občan republiky polské. (Podle „Zpráv o letectví“.) Tn.

Italie.

Zvláštní silnice pro automobily budou zřízeny v Itálii. Charakteristické vlastnosti nových silnic, zvaných autostrade: stoupání ne větší než 2%, vnitřní struktura betonová, šířka 10 m, žádné křižovatky. (R. A. 4.) W.

Válečná loď — nosič letadel. Koncem prosince m. r. byl spuštěn na moře nový italský křižník — nosič letadel „Giuseppe Miraglia“. Tento nový typ má nosnost asi 4500 tun, 2 turbínové parní stroje a rychlost 22 míle za hod. Na palubě, upravené na způsob hangáru, může být umístěno 9 letadel. Pro vzlet a přistání letadel jest zřízeno nad hangárem zvláštní zařízení s pevnými kolejnicemi a jeřáby. Loď má být úplně zařízena a vypravena v létě t. r. a odborné kruhy připisují tomuto typu veliký význam pro námořní letectvo. (Zprávy o letectví, roč. II., č. 4.) Tn.

Královské letectvo v Itálii. Organizace letectví byla svěřena min. předsedovi Mussolinimu, který utvořil letecký komisariát, jako nejvyšší letecký úřad vůbec. Min. rada zabývala se nyní navrženou reorganizací letectví a ustanovila zvláštní sbor královského letectva, které podléhá jen leteckému komisariátu a tím je vymaněno z dozoru ministerstva války a ministerstva námořnictva. Královské letectvo, systemizované ministerskou radou, zůstává v původním složení (viz recenze Voj. Rozhledů, roč. IV., č. 9—10, str. 446) a ministerská rada vydává nyní další dekrety podle učiněných návrhů. Námořní letectvo bude takéž podřízeno leteckému komisariátu. Generál Casagrande a ředitel G. U. Mercanti odezdali v březnu 1923 ministru financí dekret o zřízení královského letectva a zdůraznili velikou nutnost uvolnění potřebné fondy pro likvidaci průmyslovou a ku provedení nových organizací. Celkový náklad bude hrazen položkou 122,000,000 lir do 30. června 1923 a 300 mil. lir pro rozpočtový rok 1923-1924.

Zřízení královského letectva jeví se nutností unifikace vrchního velitelství všech tří válečných složek (královského letectví, ministerstva války a ministerstva námořnictva). Školství věnuje se veliká pozornost a bude zřízena letecká akademie ve Foggii. Byly již konány porady pro organizaci leteckého průmyslu. Trať Rim—Ancona—Zadar se pečlivě studuje. Dále věnuje letecký komisariát péči organizaci letectví v Africe, v Kyrenaice se dokončuje letiště, a oddíl v Benghasi bude vbrzku fungovati tak, jako oddíl v Tripoli. Italský letecký průmysl připravuje různá letadla pro Španělsko a udržuje si prozatím prvenství na španělském trhu. (Zprávy o letectví, roč. II., č. 4.) Tn.

Anglie.

Nový tank konstruuje Anglie v dílnách Vickersových o rychlosti 25 angl. mil za hodinu, akční radius 1000 mil. délka vozu 10,7 m. (R. J. 4.) W.

Lectví jako samostatná zbraň v Anglii. Po Francii a Italii přikročila i Anglie k osamostatnění vojenského letectví. Civilní letectvo tvoří v mezích vojenského letectví zvláštní oddíl. Podle potřeby jsou letectví podřízeny i ostatní zbraně (pěchota). Má své čtyři obrněných automobilů, své vlastní útvary zdravotní, zásobovací, dopravní a učební. Připadají mu též operační úkoly v koloniích a v zemích jsoucích pod protektorátem Anglie.

Nové aparát bezdrátové telefonie zkoušeny byly za podzimních manévru v Anglii. Aparát typu C uskutečnil dokonale spojení mezi divisemi a brigádami na vzdálenost 20—60 mil. Aparátů lehkých bylo užito mezi brigádami a prapory. Rovněž hladce dosaženo spojení mezi letadly a vojskem a mezi tanky, nebyly-li od sebe vzdáleny více než 5—6 mil. (R. J. 4.) W.

Spojené státy severoamerické.

Traktory pro polní dělostřelectvo v americké armádě. V americké armádě zadána byla dodávka určitého počtu traktorů systému „Holt“ T-35; po dodání budou přiděleny některé baterii polního dělostřelectva ráže 75 mm, aby byly do roka vyzkoušeny. Kč.

Spojení tanků bezdrátovou telefonii bylo studováno ve vojenském taboru Meade ve Spojených státech s výsledky naprosto uspokojivými novým aparátům vzoru „S. C. R. 143“. Lze telefonovati z vozu do vozu na 10 mil, z vozu k štábu na 15 mil, telegrafovati z vozu do vozu na 15 mil, z vozu ke štábu 30 mil, délka vln 350—750 metrů. Tanky jsou spojeny na patero stran: se štábem divise, s bojovou linií pěchoty, se štábem praporu, se štábem tankového

praporu a s ostatními vozy. V projektu jest řídití pomocí tanků dělostřelbu přímé podpory. (R. J. 4.) W.

Nový minomet v americké armádě. Podle Army Ordinance (No. 20, 1923) zkouší se právě v americké armádě nový minomet. Minomet tento váží 800 kg a rozkládá se na čtyři části, které může mužstvo na malé vzdálenosti samo poponášeti. Na pochodech veze se buď na motorových vozech nebo na vozech tažených koňmi. Minomet vrhá střely 22,7 kg těžké na 3650 m v úhlu 40 až 65°. Kč.

Speciální výcvik důstojníků ve Spojených státech pro případ mobilisace. Ve Washingtonu konal se právě zajímavý kurs pro důstojníky o válečném průmyslu. V kursu tom mají býti důstojníci vycvičeni a poučeni pro případ mobilisace hlavně o úkolech, které čekají na armádu při mobilisaci válečného průmyslu (A a N 1. III. 1924). Neměli bychom i u nás otázkám týkajícím se válečného průmyslu věnovati více pozornosti než dosud? Kč.

Různé o letectví.

(Dokončení.)

Lectví v Rusku. Sovětské vládní kruhy volí originální způsob organizace svého letectví. Společnosti, kterým byla svěřena organizace letecké flotily, jsou podřízeny vládním orgánům. Tyto společnosti jsou sovětské. Propagace letectví provádí se velmi čile. Na organizování armádní letecké flotily sovětské republiky bylo upsáno jeden milion zl. rublů a vyhrazen další úvěr dvou milionů zl. rublů. Širka, podniknutá časopisem „Izvestia“, vynesla 800,000,000 papírových rublů. Dělnictvo kovoprůmyslového závodu v Jelissavgradu se rozhodlo pracovati v neděli a věnovati svou mzdu pro týž účel. Ve Vladimírské gubernii v Kolčukově továrně zpracovává se zvláštní druh duraluminia pro výrobu leteckých součástek. Pozoruhodné je, že tento druh zpracovaného duraluminia překonává svými vlastnostmi druhy zahraniční. Němci poslali do Ruska několik zkonalených dopravních letadel typu „Junker“, jichž užijí ruské letecké továrny jako vzoru pro stavbu vlastních konstrukcí.

Letecká doprava podél Dněstru byla zahájena na trati Oděsa—Kamenec Podolský. Pravidelné lety zahájeny 21. července 1923 na trati Moskva—Charkov—Oděsa. Další vzdušné trati se připravují. Se zřízením letiště v Oděse, které bude vybaveno nejmodernějšími vymoženostmi, bylo započato. V Moskvě byla založena nová akc. společnost pro stavbu balonů. Větší počet akcí zakoupen německými průmyslníky. Ředitelství společnosti hodlá při-

stoupiti ke stavbě velké řiditelné vzducholodi o obsahu 30.000 m³, která by mohla dopravit 40 cestujících.

Letectví v Japonsku. V čele vývoje letectví v Asii stojí Japonsko, které vytvořilo ve světové válce letectví podle vzoru evropských států a organizovalo nejen letectví vojenské, nýbrž i nevyhnutelně potřebný letecký průmysl. Činnost, směřující k rozvoji všeobecného letectví se v poválečných letech zvyšovala, a Japonsko se snaží dosáhnout stejné výše v oboru leteckém se státy západními. Letecké školy, vedené francouzskými důstojníky v Japonsku jsou tyto: 1. Škola pilotů v Gifu; 2. pozorovatelská škola v Jatsukaido; 3. odborná střelecká škola v Arai Machia a 4. škola pro bombardovací letectvo v Hamamatsu. Kromě toho má Japonsko aerodynamické laboratoře a vzduchoplavecký studijní ústav v Osakayama. Podle nového plánu bude mít Japonsko sedmnáct eskadř se 156 letadly většinou francouzských značek, čtyři řiditelné vzducholodi a šest pozorovatelských balonů. Největší letiště buduje se nyní v Uravě (30 km od Tokia), které jest vybaveno nejmodernějším zařízením, které jest podřízeno dozoru císařské letecké kanceláře a jest prvním letištěm pro obchodní dopravu. Další letiště jsou projektována. Ponechává se jím vyžaduje se japonský průmysl letecký z područí cizího průmyslu a může již zaznamenat pozoruhodné výsledky. V zájmu letectví byly ustanoveny dva spolky, které se později sloučily, aby umožnily společnou práci. Vydávají dva časopisy. Rozpočet pro vzduchoplavbu na rok 1922—23 dosvědčuje, že japonská vláda hodlá značně přispěti k rozvoji letectva. První domácí letecká doprava byla zahájena na trati Sakai — ostrov Schikoku, v zálivu Ōsaka. Při známé vytrvalosti Japonců bude jejich letectví jistě v nejbližší době na evropské úrovni.

Letectví v Argentině. Počátky letectví spadají do druhé poloviny předšlého století. Roku 1908 byl založen Aeroklub, jenž měl deset balonů. Letadlo se objevilo v Argentině po prvé v roce 1910. Roku 1911 bylo založeno letiště v El Palomar u Buenos Aires. Další společnost byla založena r. 1914. Vláda projektuje několik dlouhých tratí. Civilní letectví má 120 letadel. Letecké dílny jsou v El Palomar. Vojenské letectví má 50 letadel. Námořní letectvo, založené roku 1915, má kromě několika vodních letadel i řiditelnou vzducholod' italské konstrukce. Hlavní opěrný bod námořního letectva jest v Bahía Blanca. Letadla jsou též ve službě argentinské policie,

kteří jich užívá hlavně k střežení obrovských stád dobytka proti zlodějům.

Návrh na použití vojenských letadel pro obchodní účely ve Švédsku. Kapitán L. Jacobson, ředitel Svenska Lufttrafiksaktiebolaget a sekretář komitétu pro vzduchoplavbu, podal min. obrany návrh na uspořádání švédské dopravy vzduchem akciovou společností, utvořenou za součinnosti státu, při čemž by vojenských letadel a vojenského personálu bylo v době míru použito ve službách obchodu. Tim by se uskutečnění švédské dopravy stalo hospodářsky možné. (Zprávy o letectví, roč. II., č. 4.)

Maďarsko.

Letectví v Maďarsku. V Maďarsku nebylo za Rakouska samostatného letectví, nýbrž bylo společnou částí rakousko-uherské armády, podléhající c. k. ministerstvu války ve Vídni. Po převratu vrátili se maďarští letci ke svým útvarům a byli dáni k dispozici civilnímu letectví. Teprve rozhodnutím dohodové komise byli přeloženi do výslužby. Za světové války stala se Budapešť se svým okolím důležitým střediskem leteckého průmyslu. Letecké továrny v Maďarsku vyrobily za války celkem 1450 letadel, t. j. 30 procent veškeré výroby letadel v býv. Rakousku. Dnes snaží se Maďarsko vystačiti s vlastními silami, ačkoliv má veliký nedostatek odborníků. I po stránce pracovní trpí maďarský průmysl letecký nedostatkem pracovních sil. Maďarsko nemá aerodynamických laboratoří a své modely zkouší v aerodynamickém ústavě Vysoké školy technické ve Vídni. Dne 25. listopadu 1922 vypršela lhůta uložená Maďarsku čl. 131 trianonského míru, týkající se zákazu stavěti letadla a zvětšovatí letectví v Maďarsku. Tímto dnem zahájilo Maďarsko úsilí svou snahu vybudovati a zorganizovati silné obchodní letectvo. Maďarská vláda chápe se každé příležitosti k vybudování silného civilního letectví, nešetříc ohromných nákladů finančních a nehledíc ku pokleslému hospodářskému stavu. Zdá se, že podněcovatelem maďarského plánu je Německo. Roku 1920 utvořila se civilní letecká společnost, jež obstarávala dopravu obchodní ve vnitrozemí a byla podporována státem. V prosinci 1921 byla podle rozhodnutí dohodové kontrolní komise rozpuštěna. V lednu 1920 přiznalo oddělení pro letectvo dopravu při ministerstvu obchodu. Odtud vychází podnět k veškerému dopravnímu podnikání. Rada velvyslanců povolila dne 25. listopadu 1922 výrobu a dovoz leteckého materiálu z ciziny. Byly založeny dvě letecké doprav-

ni společnosti. Tím byl dán základ letecké civilní dopravě v Maďarsku. Maďarsko má ještě z doby válečné čtyři letiště. Pro leteckou meteorologii není dosud zřízeno zvláštní oddělení. Aero-klub je letecká korporace, založená r. 1902, která propaguje všemi způsoby maďarské letectví, studuje a řeší důležité technické a praktické otázky. Sdružení pro letecký sport při Vysoké škole technické, založené v květnu 1920, má v programu let bez motoru a propagaci maďarského letectví. Výrobu letadel provozují dvě továrny, které pracovaly na letadlech již za války. V r. 1921 uzavřela maďarská vláda s franko-rumunskou společností smlouvu. Doprava mezi Paříží a Budapeští byla zahájena v r. 1922. V poslední době byla zahájena i doprava mezi Budapeští a Cařihradem. Vůdčí myšlenkou maďarské vlády jest, vytvořit si spolehlivou a silnou základnu letectví, které by mohlo být užito při válečném konfliktu k účelům vojenským. („Zpráva o letectví“, roč. II., č. 4.)

Zákon o povinné tělesné výchově v Maďarsku byl vydán sice již v r. 1921, ale nebyl dosud proveden. Teprve letošního roku v lednu uložil náčelník vlády ministru školství, aby vypracováno bylo prováděcí nařízení k zákonu. Nařízení nemluví jen o tělesné výchově ve školách, ale činí opatření i v příčině povinného tělocviku mimoškolního u mladíků až do věku 21 roku a užívá k tomu pomoci správních úřadů, které mají konati soupis povinných osob. Opatřování tělocvičných pomůcek svěříje se městským a obecním radám a jejich komisím pro tělesnou výchovu. Nařízení určuje i dozor, vedení i vy-

učování, stanoví způsob úhrady nákladu státem i obcemi a zároveň i tresty za neplnění zákona i nařízení. (Věstník pedagogický, roč. II., č. 4.) Tn.

★

Telefonní sluchátko (Čs. patent čís. 7213; Erich Hausdorf, Charlottenburg). Předmětem vynálezu jest nové telefonní sluchátko, které lze nasaditi na ucho, a tak zabrániti úplně vnikání vnějšího šumu. Proto se hodí toto sluchátko zvláště pro vojenská telefonní zařízení, při nichž již dávno se u telefonního sluchátka vyžadovalo, aby dokonale uzavíralo naslouchání a ponechávalo obě ruce volné, aby naslouchající mohl se úplně volně pohybovati. (Čs. strojník a elektrotechnik, roč. XIX., čís. 10—11.) Tn.

Nové zákony cizích států, týkající se armádní správy.

Španělsko. Zákon z 19. VII. 1923, jímž se pozměňuje zákon o službě námořní. —

Německo. Zákon z 23. VI. 1923, jímž se mění zákon o náhradách za škody, utrpěné z osad a z ciziny, jakož i řád odškodňovací. —

Nizozemsko. Návrh na změnu zákona z 5. VII. 1920, jímž se doplňuje č. 143 soudního řízení u vojenských soudů pozemního vojska, a předběžné vyšetřování pro nejvyšší vojenský soudní dvůr. — Návrh na změnu zákona z 21. VII. 1890, jímž se upravuje vojenské školství. —

Anglie. Zákon z 18. VII. 1923, jímž se povoluje obcím udržovati, opravovati a chrániti válečné pomníky. (Z cizích parlamentů, r. 1924, č. 1—4.) Tn.